

POSSIBILITIES OF MULTICULTURAL EDUCATION AT UNIVERSITIES IN SLOVAK REPUBLIC

[MOZNOSTI MULTIKULTURNEHO VZDELAVANIA NA VYSOKYCH SKOLACH V SLOVENSKEJ REPUBLIKE]

Veronika Michvocikova

doi: 10.18355/PG.2019.8.1.4

Abstract

In today's society there is a growing contact of diverse cultures' members in the Slovakia territory and therefore each individual should have the basic knowledge necessary for life in the multicultural society. We consider participation in the educational process at all levels of the educational system in the Slovak republic as a significant way of acquiring knowledge for individuals. We focus on the educational process at universities in Slovakia. This process is connected with the need for the implementation of education in various areas. The presented article points out the education at the Slovak universities connected with multicultural education. For this reason, it is necessary to focus on the possibilities and ways of implementation and development of multicultural education in the universities educational process. We should clarify the attitudes and opinions of the university students that are connected with multicultural education. We should also map the ways of multicultural education supporting the realization of multicultural education by the view of university students. 200 university students attended an empirical survey. Data collection were based on the use of a pre-prepared questionnaire. Obtained data were processed and then the data were analyzed by using statistical software SPSS 20 in April 2016.

Key words

multicultural education, multicultural society, universities, university students

Anotácia

V súčasnej spoločnosti dochádza k neustále narastajúcemu kontaktu príslušníkov rozmanitých kultúr už aj na území Slovenska. Každý jedinec by mal preto disponovať základnými poznatkami potrebnými pre život v multikultúrnej spoločnosti. Za významný spôsob nadobúdania poznatkov u jednotlivcov považujeme participáciu na edukačnom procese na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému v Slovenskej republike. Centrum pozornosti predkladaného článku smeruje k edukačnému procesu na vysokých školách na Slovensku v súvislosti s potrebou realizovania multikultúrneho vzdelávania. Z tohto dôvodu je potrebné zamerať sa na zmapovanie možností a spôsobov, prostredníctvom ktorých je možné realizovať a rozvíjať multikultúrne vzdelávanie v edukačnom procese vysokých škôl na Slovensku. Na priblíženie nastolenej problematiky je možné poukázať aj na základe postojov a názorov oslovených

vysokoškolských študentov v rámci realizovaného prieskumu v apríli v rok 2016.

Empirického prieskumu sa zúčastnilo 200 vysokoškolských študentov. Získavanie údajov prebiehalo na základe využitia vopred pripraveného dotazníka. Získané údaje boli spracované, a následne analyzované prostredníctvom štatistického softvéru SPSS 20.

Kľúčové slová

multikultúrna spoločnosť, multikultúrne vzdelávanie, vysoké školy, vysokoškolskí študenti

---

Úvod

Edukácia predstavuje nezanedbateľnú súčasť života každého človeka. Svojou elementárnou podstatou spravidla smeruje k vzdelávaniu a vychovávaní jedincov. Participáciou na edukácii sa vzdelávaný a vychovávaný človek začleňuje do každodenného kolobehu života. Z tohto dôvodu sa aj obsah a spôsob edukácie do veľkej miery prispôsobuje javom a procesom v spoločnosti. Keďže sa v súčasnosti stretávame s problematikou existencie multikultúrnej spoločnosti, tak spomínaný aspekt sa bez najmenších pochybností odzrkadľuje aj v edukácii. Multikulturalizmus determinujúci fungovanie multikultúrnej spoločnosti zahŕňa podstatu spolunažívania príslušníkov rozmanitých kultúr, rás, etník či národov. Preto je potrebné práve v rámci výchovy a vzdelávania obsiahnuť čo možno najefektívnejším spôsobom vysvetlenie multikulturalizmu a problematiky multikultúrnej spoločnosti. Dôležitými sa stávajú najmä možnosti a spôsoby, na základe ktorých sú jedinci v rámci edukačného procesu oboznamovaní s vyššie uvedeným obsahom výchovy a vzdelávania, a to prostredníctvom participácie na multikultúrnej výchove realizovanej v edukačnom procese v slovenskom školstve. Všetky úrovne vzdelávacieho systému si vyžadujú postupné načrtnutie konceptualizácie multikultúrnej spoločnosti v súčasnosti. Centrum pozornosti predkladaného článku však smeruje k edukačnému procesu na vysokých školách. Multikultúrna výchova uskutočňovaná vo vysokoškolskej edukácii sa nezanedbateľným spôsobom podieľa na formovaní osobnosti vysokoškolských študentov. Vysokoškooláci sa oboznamujú so špecifikami typickými pre príslušníkov iných kultúr, etník, rás alebo národov. Práve rozmanité spôsoby nadobúdania poznatkov a informácií o spomenutých špecifikách považujeme za nevyhnutný predpoklad eliminovania strachu z doposiaľ neznámych hodnôt noriem či zaužívaných spôsobov správania sa a konania minoritných skupín obyvateľstva. Taktiež je na jednej strane dôležité, aby bola multikultúrna výchova prítomná v učebných osnovách na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému v Slovenskej republike. Na strane druhej však upozorňujeme na nevyhnutnosť multikultúrneho vzdelávania práve na vysokých školách. Vysokoškolskí študenti predstavujú v súčasnosti početnú skupinu obyvateľstva, a je dôležité, aby disponovali minimálne základnými informáciami o podstate spolunažívania viacerých skupín obyvateľstva. Z tohto dôvodu sa zaujímate o to, akým spôsobom je možné realizovať multikultúrnú výchovu v rámci edukačného procesu na vysokých školách v Slovenskej republike.

Multikultúrna spoločnosť

Formovanie multikultúrnej spoločnosti na území Slovenskej republiky

Multikultúrna spoločnosť je v súčasnosti veľmi diskutovanou témou v mnohých spoločenských oblastiach. V multikultúrnej spoločnosti môžu koexistovať rozmanité národy vyznačujúce sa heterogénnou kultúrou (Poláková, 2001, s. 11). Pre potreby zamerania nášho príspevku je dôležité, aby sme charakterizovali multikultúrnú spoločnosť ako spoločnosť, v ktorej je možné spolunažívanie príslušníkov viacerých kultúr. Každá z daných kultúr si pritom zachováva a udržiava svoje tradície, hodnoty a normy. Rovnako treba zdôrazniť, že jednotlivé kultúry obývajúcce konkrétne teritórium sa dokážu rešpektovať. Ak sa zameriavame na existenciu multikultúrnej spoločnosti na Slovensku, sústreďujeme pozornosť smerom k stručnému historickému exkurzu do danej problematiky. Počiatky prelínania a kontakt rôznych kultúr pozorujeme na území súčasnej Slovenskej republiky už od počiatkov existencie ľudstva. Podľa Mistríka hovoríme o území Slovenska ako o krížovatke kultúr z nasledujúcich dôvodov (Mistrík a kol., 2008, s. 10-11):

- a) Osídľovanie územia Slovenska už od obdobia praveku (predovšetkým územie Bratislavy, Nitry, Spišu či Považia),
- b) Kontakt s Rímskou ríšou (stret obchodných ciest),
- c) Postupné osídľovanie spomínaného územia Židmi,
- d) Príchod Slovanom na územie súčasnej Slovenskej republiky a neustály spravidla ozbrojený konflikt s Avarmi
- e) Kristianizácia územia spojená s príchodom Konštantína a Metoda z Byzantskej ríše,
- f) Expanzia Maďarov na územie Karpatskej kotliny, postupné formovanie Uhorského štátu spojené s maďarizáciou obyvateľstva,
- g) Príchod Nemcov, Rómov a valachov z Rumunska na územie dnešnej Slovenskej republiky,
- h) Vplyv poľskej kultúry a kultúry goralov,
- i) Postupné pôsobenie učiteľov, umelcov, kňazov, a to predovšetkým z Rakúska, Česka, Talianska, Ruska.
- j) Silný vplyv ruskej kultúry, a to hlavne v období existencie komunistického Československa.

Na základe vyššie načrtnutých procesov spojených s prelínaním a vplyvom jednotlivých kultúr na území Slovenska súhlasíme s ponímaním uvedeného územia ako krížovatky rozmanitých kultúr. Podľa nášho názoru je však zároveň dôležité doplniť stručný obraz aktuálnej situácie na území Slovenskej republiky, kedy dochádza k neustálemu, viac či menej intenzívnemu kontaktu príslušníkov viacerých kultúr, a to predovšetkým prostredníctvom priebehu procesu globalizácie. „Globalizácia ekonomického života, mediálneho pôsobenia i politických rozhodnutí a vojenských konfliktov od 20. storočia spôsobuje, že na Slovensku cítime dôsledky akýchkoľvek globálnych aktivít, napr. prisťahovanie množstva Vietnamcov, Arabov a príslušníkov iných národov ako súčasť pomoci bývalého komunistického Československa, migrácia Albáncov, Afgáncov a ďalších vplyvom lokálnych vojenských konfliktov.“ (Mistrík a kol., 2008, s. 11)

Globalizáciu považujeme za významný proces ovplyvňujúci celkový charakter základných spoločenských vzťahov a procesov. Neustále sa rozširujúca prepojenosť sa prejavuje aj v oblasti kultúry. Príslušníci národov prestávajú byť viazaní na konkrétne teritoriálne územie. Pod vplyvom rôznych okolností opúšťajú svoje pôvodné domovy pričom hľadajú alternatívne možnosti svojej každodennej existencie. V mnohých prípadoch prekonávajú nemalé vzdialenosti a ocitnú sa v krajinách, kde sú hodnoty a normy ich kultúry neznáme pre príslušníkov väčšinových kultúr. Z tohto dôvodu prichádzajú v poslednom období aj Slováci do kontaktu s príslušníkmi iných národov oveľa viac ako v minulosti. Mistrík poukazuje predovšetkým na migráciu Vietnamcov, Číňanov či obyvateľov bývalého Sovietskeho zväzu (Ukrajincov, Rusov, Kazachov) na Slovensko (Mistrík a kol., 2008, s. 11). Na jednej strane súhlasíme s vyššie uvedeným autorom, nakoľko na Slovensku bezpochybne narastá počet príslušníkov spomínaných národov. Na druhej strane však nesmieme zabúdať ani na migračnú krízu v súčasnej spoločnosti, na základe ktorej sa v európskych krajinách zvyšuje najmä podiel obyvateľstva z moslimských krajín či krajín Blízkeho východu vyznačujúcich sa pretrvávajúcim vojenským konfliktom nútiacim obyvateľstvo migrovať do ekonomicky a bezpečnostne stabilnejších krajín. Preto je aj interakcia príslušníkov rozmanitých kultúr podstatne častejšia v porovnaní s minulosťou. Bezproblémový priebeh spoločenských interakcií medzi príslušníkmi rozmanitých kultúr je podľa nášho názoru možný jedine na základe dôkladného a dôsledného poznania daných kultúr, ich hodnôt a noriem. Za vhodný spôsob poznávania hodnôt a noriem kultúr odlišných od väčšinovej kultúry považujeme vzdelávanie jedincov v rámci edukačného procesu na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému v Slovenskej republike. Vzdelávaní jedinci by mali participovať na multikultúrnej výchove zahŕňajúcej výstižné a efektívne oboznámenie sa s existenciou človeka v multikultúrnej spoločnosti.

Multikultúrna výchova

Ak sa chceme zaoberať vymedzením spôsobov a možností realizácie multikultúrnej výchovy, musíme v prvom rade sústrediť centrum našej pozornosti smerom k vychovávaniu jedincov. Výchovu nemôžeme vnímať iba ako manipulatívny a ovplyvňujúci proces. Práve naopak, hovoríme o sprostredkovaní návykov, z ktorých vyplýva interakcia jednotlivcov, skupín a národov (Dvoranová, 2010, s. 372). Na tomto mieste zdôrazňujeme ponímanie výchovy ako zámerného procesu podmieňujúceho formovanie individuálnych vlastností jedinca potrebných pre priebeh základných spoločenských interakcií. Prostredníctvom výchovy sa jedinec oboznamuje s všeobecne uznávanými hodnotami a normami v spoločnosti, na základe ktorých dokáže uskutočňovať interakcie s ostatnými jedincami či spoločenskými skupinami.

Vo všeobecnosti teda môžeme výchovu chápať podľa Kudláčovej ako (Kudláčová, 2007, s. 170):

- 1) Výhradne ľudská záležitosť s dôrazom na vedomé rozvíjanie ľudskej osobnosti
- 2) Integrovaná funkcia v živote ľudstva

3) Pozitívna vo vzťahu k človeku a životu

4) Obsahuje zámernosť a cieľavedomosť

Za najdôležitejšiu charakteristiku výchovy považujeme hlavne vedomé rozvíjanie ľudskej osobnosti. Uvedomelosť konania je výhradne ľudskou vlastnosťou, ktorá sa prenáša aj do vychovávania ľudských jedincov. Vedomé rozvíjanie osobnosti človeka prostredníctvom výchovy je determinované celkovým charakterom usporiadania elementárnych spoločenských interakcií. Opätovne musíme zdôrazniť, že priebeh interakcií v spoločnosti závisí od aktuálnych javov a procesov utvárajúcich celkový obraz vzťahov a procesov nevyhnutných pre prežívanie každodenného života človeka. Na základe priebehu procesu výchovy dochádza k viac či menej úplnému začleňovaniu vychovávaných jedincov nielen do celej spoločnosti ale aj do jednotlivých spoločenských skupín. Podľa nášho názoru je dôležité, aby výchova okrem integračnej funkcie odovzdávala ľuďom prevažne kladné ponímanie života, ako aj všetkého čo je spojené s prežívaním každodennosti. Rovnako chceme zdôrazniť, že ak chápeme výchovu ako cieľavedomú činnosť ľudských jedincov, tak za jej všeobecný cieľ považujeme formovanie ideálneho typu človeka v spoločnosti (Turek, 1998, s. 25). Prostredníctvom realizácie rozmanitých výchovných spôsobov dochádza k zámernému formovaniu osobnosti vychovávaného jedinca, a to na základe akceptovania a dodržiavania všeobecne ustálených a zaužívaných spôsobov správania sa a konania.

Multikultúrne vzdelávanie na slovenských vysokých školách

Vysokoškolská edukácia smeruje k celkovému rozvoju osobnosti vychovávaných a vzdelávaných osôb – mladých ľudí, ktorí si participáciou na uvedenom procese neustále formujú svoje postoje a názory prepojené s rozmanitou problematikou odzrkadľujúcou aj aktuálne dianie v súčasnej spoločnosti. Zdôraznením načrtnutých teoretických východísk spojených s problematikou multikultúrnej spoločnosti je nevyhnutné, aby bola súčasťou edukačného procesu na vysokých školách multikultúrna výchova. Musíme si teda položiť otázku, akým spôsobom by mala byť multikultúrna výchova realizovaná. Podľa nášho názoru by malo byť multikultúrne vzdelávanie vysokoškolákov spojené predovšetkým s aktívnym prístupom vysokoškolského pedagóga. Aktívny prístup vysokoškolského pedagóga by mal spočívať hlavne v aktívnom diskutovaní so študentmi o problematike multikulturalizmu, ako aj multikultúrnej spoločnosti. V tomto kontexte študenti nadobúdajú prirodzeným spôsobom základné informácie, ako aj poznatky prepojené s poznávaním príslušníkom iných kultúr, rás etník či národov. U mladého človeka dochádza k eliminovaniu strachu či obavy z doposiaľ neznámych hodnôt, noriem, tradícií a spôsobov správania sa či konania u príslušníkov menšín žijúcich na území obývanom majoritou. Aktívnu komunikáciu, a teda diskusiu vyučujúceho so svojimi študentmi považujeme za najvýznamnejšiu a najefektívnejšiu možnosť multikultúrnej výchovy v edukačnom procese vysokých škôl na Slovensku. V rámci nášho prieskumu sme oslovili 200 vysokoškolských študentov študujúcich na vysokých školách v Slovenskej republike a zisťovali sme, či majú možnosť aktívne diskutovať o problematike multikultúrnej spoločnosti v rámci

prednášok a seminárov. Získané údaje boli prehľadne zaznamenané do nasledujúcej tabuľky (tabuľka 1).

Tabuľka 1 Diskusia zameraná na multikultúrnú spoločnosť počas prednášok a seminárov

Diskusia zameraná na multikultúrnú spoločnosť počas prednášok a seminárov	Početnosť	%
<i>neodpovedal</i>	15	7,8
<i>nie</i>	28	14,5
<i>skôr nie</i>	37	19,2
<i>skôr áno</i>	45	23,3
<i>áno</i>	47	24,4
<i>neviem posúdiť</i>	21	10,9
<i>spolu</i>	193	100,0

Na základe údajov vo vyššie uvedenej tabuľke (tabuľka 1) môžeme skonštatovať, že oslovení vysokoškolskí študenti sa v rámci svojej participácie na vysokoškolskom edukačnom procese stretávajú s diskutovaním o problematike multikultúrnej spoločnosti na prednáškach a seminároch. Približne 24% opýtaných jednoznačne vyjadrilo, že má možnosť aktívne sa zapájať do diskusie zameranej na problematiku multikultúrnej spoločnosti. Taktiež treba doplniť, že približne rovnaký počet respondentov sa priklonil k možnosti, že skôr má ako nemá možnosť v rámci prednášok a seminárov diskutovať na uvedenú problematiku. Na druhej strane podotkneme, že iba približne 15% opýtaných nemá možnosť diskutovať o problematike multikultúrnej spoločnosti na prednáškach a seminároch. Musíme opätovne zdôrazniť, že aktívna diskusia nielen vysokoškolského pedagóga so študentmi, ale aj diskusia medzi študentmi navzájom napomáha k eliminovaniu prípadných predsudkov voči odlišnostiam.

Ak považujeme diskusiu spojenú s problematikou multikultúrnej spoločnosti na prednáškach a seminároch za významný spôsob multikultúrnej výchovy, je potrebné skúmať, do akej miery sú diskutovaním o problematike multikultúrnej spoločnosti počas priebehu vysokoškolského edukačného procesu determinované postoje a názory opýtaných vysokoškolských študentov prepojené s potrebou vytvárania podmienok pre bezkonfliktné spolunažívanie Slovákov a príslušníkov menšín žijúcich na území Slovenskej republiky. Výsledky druhostupňového triedenia údajov sú zaznamenané v nasledujúcej tabuľke (tabuľka 2).

Tabuľka 2 Diskusia zameraná na multikultúrnú spoločnosť počas prednášok a seminárov a Vytváranie podmienok pre bezkonfliktné spolunažívanie Slovákov a príslušníkov menšín žijúcich na území Slovenskej republiky

Diskusia zameraná na multikultúrnu spoločnosť počas prednášok a seminárov		Vytváranie podmienok pre bezkonfliktné spolunažívanie Slovákov a príslušníkov menších žijúcich na území Slovenskej republiky						
		chýba odpoveď	nie	skôr nie	skôr áno	áno	neviem posúdiť	spolu
chýba odpoveď	počet	0	1	5	3	1	5	15
	%	0,0	0,5	2,6	1,6	0,5	2,6	7,8
nie	počet	1	3	9	4	8	3	28
	%	0,5	1,6	4,7	2,1	4,1	1,6	14,5
skôr nie	počet	7	3	7	6	7	7	37
	%	3,6	1,6	3,6	3,1	3,6	3,6	19,2
skôr áno	počet	1	10	17	6	4	7	45
	%	0,5	5,2	8,8	3,1	2,1	3,6	23,3
áno	počet	4	8	16	4	8	7	47
	%	2,1	4,1	8,3	2,1	4,1	3,6	24,4
neviem posúdiť	počet	2	3	9	3	2	2	21
	%	1,0	1,6	4,7	1,6	1,0	1,0	10,9
spolu	počet	15	28	63	26	30	31	193
	%	7,8	14,5	32,6	13,5	15,5	15,5	100,0

48

Druhostupňovým triedením údajov prostredníctvom štatistického softvéru SPSS 20 môžeme skonštatovať, že diskusia na prednáškach a seminároch spojená s problematikou multikultúrnej spoločnosti nepodmieňuje u oslovených vysokoškolákov postoje a názory v súvislosti s vytváraním bezkonfliktného spolunažívania Slovákov a príslušníkov iných kultúr na území Slovenskej republiky. Uvedené zistenie môže odvodniť skutočnosťou, že aj napriek multikultúrnej výchove mladí ľudia nie sú zatiaľ pripravení akceptovať odlišné hodnoty a normy, a zároveň si nevedia predstaviť svoj každodenný život a každodenný neustály kontakt s príslušníkmi odlišných kultúr.

Diskusia

Multikultúrna spoločnosť predstavuje podľa nášho názoru nezanedbateľnú súčasť každodenných interakcií jednotlivcov. Rovnako aj územie Slovenskej republiky nie je výnimkou, a preto je potrebné, aby boli jedinci pripravení na uskutočňovanie interakcií aj na základe kontaktu s príslušníkmi minoritných kultúr. Z tohto dôvodu nachádza tematika multikultúrnej spoločnosti svoje zaradenie aj v edukačnom procese realizovanom na vysokých školách. Multikultúrna spoločnosť je témou, ktorá sa postupne stáva reflektovanou aj počas vysokoškolských prednášok a seminárov. Mladí ľudia študujúci na vysokej škole môžu na danú tematiku komunikovať s vysokoškolským pedagógom, ako aj s ostatnými vysokoškolskými študentmi. Prichádzajú tak do kontaktu s rozmanitými postojmi a názormi prepojenými s uvedenou oblasťou. Prostredníctvom daného spôsobu oboznamovania sa s

problematikou multikulturalizmu si vysokoškolskí študenti môžu formovať svoje vlastné postoje a názory. Avšak na druhej strane treba poznamenať, že tematizovanie multikultúrnej spoločnosti počas prednášok a seminárov nedeterminuje u oslovených mladých ľudí – vysokoškolských študentov potrebu vytvorenia podmienok pre bezkonfliktné spolunažívanie Slovákov a príslušníkov menšín, ktoré žijú na území Slovenskej republiky. Na jednej strane sú mladí ľudia v súčasnosti flexibilní, rýchlo sa dokážu prispôbovať zmenám, a rovnako ani inovácie v mnohých oblastiach nepredstavujú pre uvedenú spoločenskú skupinu problematický jav. Nesmieme však zabudnúť zdôrazniť, že práve na základe celkového obrazu súčasného sveta majú mladí ľudia, rovnako teda aj vysokoškolskí študenti obavu z neustáleho prelínania jednotlivých kultúrnych odlišností, ako aj z kontaktu s príslušníkmi kultúr odlišujúcich sa od toho, čo je zaužívané na území Slovenskej republiky. Ani prednášky a semináre vysokoškolskej výučby zatiaľ nedokážu eliminovať uvedené obavy slovenských študentov študujúcich na vysokých školách. Mladý človek potrebuje mať istotu v svojej budúcnosti, potrebuje sa niekam zaradiť, niekam patriť. Práve preto je príslušnosť k slovenskému národu pre mladých ľudí, konkrétne aj pre vysokoškolských ľudí potrebnou istotou existencie do budúcnosti. Inovácie, a hlavne kultúrne odlišnosti by sa podľa postojov a názorov mladých ľudí mohli podieľať na postupnom zániku či asimilácii národa Slovákov. Podľa nášho názoru sa vysokoškooláci na Slovensku bez ohľadu na to, čo sa dozvedajú na prednáškach či seminároch nedokážu zbaviť obáv zo straty suverenity či samostatnosti národa Slovákov hlavne na základe súčasného diania v jednotlivých európskych aj svetových krajinách.

Záver

V predkladanom článku sme sa zaoberali načrtnutím problematiky multikultúrnej spoločnosti v súčasnosti. Multikulturalizmus je v uplynulých rokoch diskutovanou témou. Z tohto dôvodu je potrebné, aby mali jedinci možnosť sa bližšie oboznámiť s tým, ako prežiť plnohodnotný a bezproblémový každodenný život v multikultúrnej spoločnosti. Keďže aj na území Slovenskej republiky dochádza ku kontaktu príslušníkov rozmanitých kultúr, etík rás a národov, musíme hlavne vo vychovávaní a vzdelávaní jedincov smerovať proces formovania osobnosti k tolerancii a rešpektovaniu a tolerancii kultúrnych odlišností. Výchova a vzdelávanie jedincov sa uskutocňuje v rámci participácie na edukačnom procese na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému v Slovenskej republike. Centrum našej pozornosti sme sústredili smerom k vysokoškolskému edukačnému procesu a ku konceptualizácii multikultúrnej výchovy. Za najefektívnejší spôsob multikultúrneho vzdelávania jedincov v rámci edukačného procesu na vysokej škole považujeme diskutovanie o existencii odlišností predovšetkým v rôznych kultúrach. Priebeh diskusie o problematike existencie multikultúrnej spoločnosti by mal byť založený na aktívnej interakcii vysokoškolského pedagóga so študentmi. V rámci nášho prieskumu sme oslovili 200 vysokoškolských študentov študujúcich na vysokých školách na Slovensku. Oslovení vysokoškooláci majú v rámci prednášok a seminárov možnosť aktívneho zapojenia sa do diskusie na danú problematiku. Na druhej

strane však treba zdôrazniť, že ani tematizovanie multikultúrnej spoločnosti v rámci vysokoškolskej edukácie nedeterminuje bezproblémovjšie ponímanie príslušníkov iných kultúr na Slovensku z pohľadu opýtaných vysokoškolských študentov.

Skúmaná tematika otvára široký priestor pre ďalšie skúmanie. V súvislosti s načrtnutými zisteniami je potrebné venovať zvýšenú pozornosť možnostiam, na základe ktorých by vysokoškolskí študenti podrobnejšie a dôslednejšie mohli poznávať hodnoty, normy a spôsoby správania sa a konania príslušníkov minoritných kultúr, etník, rás a národov žijúcich na území Slovenskej republiky. Taktiež je dôležité nezabúdať ani na komplexnejšie preskúmanie prístupu vysokoškolských pedagógov k vyučovaniu multikultúrnej výchovy.

Bibliographic references

DVORANOVA, E. 2010. Co je výchova? Niekoľko poznámok k filozofii výchovy. In *Filozofia* roc 65 c 4 s 371 – 377. ISSN 0046-385X.

KOMINAREC, I. – KOMINARCOVA, E. 2005. Multikulturalita a edukacia. Presov: Grafotlac. ISBN 80-8068-380-8.

KUDLACOVA, B. 2007. Clovek a výchova v dejinach europskeho myslenia. Trnava: Pedagogicka fakulta Trnavskej univerzity. ISBN 80-80821-20-3.

MISTRÍK, E. a kol. 2008. Multikulturna výchova v škole. Ako reagovať na kulturnu roznorodost. Bratislava: Nadacia otvorenej spoločnosti. ISBN 978-80-969271-4-2.

POLAKOVA, E. 2001. Prostriedky masovej komunikacie, multikulturna spoločnosť a vzdelávanie. Nitra: UKF. ISBN 978-80-805-0396-3

TUREK, I. 1998. Zvyšovanie efektívnosti vyučovania. Bratislava: EDUKACIA. ISBN 80-88796-89-X.

Mgr. Veronika Michvociková, PhD.
Department of Pedagogy
Faculty of Arts
University of Ss. Cyril and Methodius
Nám. J Herdu 2
917 01 Trnava
Slovakia
veronika.michvocikova@ucm.sk